

6. Козлова Е.К. Подготовка спортсменов высокой квалификации в условиях профессионализации легкой атлетики [монография] / Е.К. Козлова. – К.: Олимп. лит., 2012. – 368 с.
7. Куду Ф. Легкая атлетика / Ф. Куду // Пути и задачи десятиборья. - 1974. - №8. - С. 8-9.
8. Полищук В.Д. Легкоатлетическое десятиборье / В.Д. Полищук. – К.: Наук. світ, 2001. - 252 с.
9. Bompa T. O. Periodization training for sports / T. O. Bompa, M. C. Carrera. — Champaign: Human Kinetics, 2005. — 272 p.
10. Decathlon 2000 / Olympic Games, World Championships, European Championships: [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.decathlon2000.com/championships/olympic-games>
11. Foundations of professional personal training / [G. Anderson, M. Bates, S. Cova, R. Macdonald. — Champaign: Human Kinetics, 2008. — 310 p.
12. Harre D. Special problems in preparing for athletic competitions // D. Harre, D Costill // Principles of Sports Training. — Berlin: Sportverlag, 1982. — S. 216-227.
13. Kamper E., Mallon B. The Golden Book of the Olympic Games. – Milan (Italy): Vallardi, Associati Editrice, 1992. – P. 80-81.
14. Training Programs [Електронний ресурс]: за даними Brianmac sport coach — Режим доступу: <http://www.brianmac.co.uk/decath/index.htm>

Аксьонова О. П.

Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО УРОКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

В статті здійснено співставлення критеріїв оцінки інноваційного уроку фізичної культури з педагогічними завданнями та вимогами до сучасного уроку фізичної культури, які зазначені в навчальній програмі.

Ключові слова: фізична культура, інновація, урок, вимоги, педагогічні завдання, технологія, методика, навчання, виховання, оздоровлення, учитель, учень, конкурс, критерій, програма.

Аксьонова Елена Петровна. Критерии оценивания инновационного урока по физической культуре.

В статье осуществлено соотношение критериев оценивания инновационного урока физической культуры с педагогическими задачами и требованиями к современному уроку физической культуры, которые обозначены в учебной программе.

Анализ доступной литературы позволил констатировать: наиболее фундаментально раскрыты понятия "инновационные технологии", "инновационные методы"; прослеживается научный хаос в формулировании понятия "здоровьесберегающие технологии" в контексте использования их на уроках физической культуры. В результате исследования определено отсутствие научного аппарата по отношению к дефиниции "инновационный урок физической культуры". Акцентируется, что учитель физической культуры работает в состоянии методического вакуума. Это не содействует развитию инноватики в методике физического воспитания детей и подростков, ее модернизации на основе научных подходов. Условное соответствие педагогических задач программы задачам, которые обозначены в критериях оценивания конкурсного урока составляет около 52%.

Раздел "Использование инноваций на уроке" по содержанию противоречит другим показателям критериев оценивания урока, а также требованиям учебной программы к современному уроку физической культуры; обозначают только место, где инновации могут быть.

Однако не раскрывают содержания инновационной педагогической деятельности учителя, уровень его профессионального мастерства. Общий вывод: критерии оценивания инновационного урока требуют кардинального изменения, согласованности в соответствии с требованиями учебной программы, фундаментальной объективизации.

Ключевые слова: физическая культура, инновация, урок, требования, педагогические задачи, технология, методика, обучение, воспитание, оздоровление, учитель, учащийся, конкурс, критерий, программа.

Olena Petrivna Aksenova. Criteria for the assessment of an innovative lesson of physical training.

In the article we have related the criteria for the assessment of an innovative lesson of physical training with the teaching objectives and requirements to the modern lesson of physical training, which are indicated in the curriculum.

The analysis of the available literature allowed to state: the authors were able to disclose in the most fundamental way the concept of "innovative technology", "innovative methods"; but we can observe the scientific chaos in the formulation of the concept of "health-saving technologies" in the context of their use at the lessons of physical training. The study allowed us to determine the lack of scientific apparatus in relation to the definition of "innovative lesson of physical training."

The attention is paid to the fact that the teacher of physical training works in the state of methodical vacuum. It does not promote any innovation in the methods of physical training of children and adolescents, its modernization based on scientific approaches. The conditional accordance of pedagogical objectives of the program with the objectives which are designated in the criteria for assessment of a competition lesson is about 52%. The content of the section "Using the innovations at the lesson" is contrary to other indicators of evaluation criteria of a lesson, as well as the requirements of the curriculum to the modern lesson of physical training; it only designates the place where the innovations can be used. However, it does not disclose the content of the innovative pedagogical activity of the teacher, the level of his professional skills.

The general conclusion is the following: the criteria for the assessment of an innovative lesson require a fundamental change, coherence in accordance with the requirements of the curriculum, the fundamental objectification.

Key words: physical training, innovation, lesson, requirements, educational objectives, technology, methodology, training, education, rehabilitation, teacher, student, competition, criterion, program.

Постановка проблеми. В Україні щорічно проводиться конкурс на кращий інноваційний урок фізичної культури та урок фізичної культури з елементами футболу. Це – спільний проект МОН України та Федерації футболу України. Щорічно в листопаді підписується угода між зазначеними установами і публічно проводиться фінальний етап конкурсу. Хоча, до речі, ступінь публічності дуже сумнівна. Відповідними наказами зазначені критерії оцінювання матеріалів учасників конкурсу. У 2012-2014 рр. оновлені навчальні програми для учнів ЗНЗ, за якими виокремлені педагогічні завдання та вимоги до сучасного уроку фізичної культури.

Однак критерії оцінювання конкурсних матеріалів суперечать вимогам до сучасного уроку фізичної культури, педагогічним завданням, які зазначені у чинній навчальній програмі.

Аналіз останніх досліджень. Останні десятиріччя наукова спільнота значну увагу приділяє гуманістичному підходу до навчання. Приймаємо позицію Васькова Ю. В., який зазначає, що даний підхід тривалий час існує на декларативному рівні з приводу відсутності обґрунтованої дидактичної системи та моделі [4, с. 5]. Одноставні з думкою Р. Арламовського, який наголошує, що впродовж 20 років концептуальна модель фізичного виховання дітей і підлітків не змінювалася: “Цільова спрямованість програм з фізичного виховання у школі полягає в підготовці до складання державних тестів з фізичної підготовки, ... що не призводить до досягнення поставленої мети – зміцнення здоров’я дітей і підлітків” [2].

Поряд із зазначеним вище, вагома частка сучасних наукових досліджень в галузі теорії та методики фізичного виховання приділяється інноваційним технологіям. Однак, сьогодні відсутнє науково обґрунтоване тлумачення дефініції “інноваційний урок фізичної культури”. Поняття “інновація” значна кількість дослідників розглядають як: процес поліпшення шляхом внесення яких-небудь нововведень; щось знову введене; нову ідею, метод; успішне використання нових ідей; зміну, яка створює нові аспекти в діяльності; творчу ідею, яка була здійснена; нововведення, перетворення в різних галузях, що пов’язане з новими ідеями, винаходами, відкриттями.

До тлумачення понять “інноваційна технологія фізичного виховання”, “інноваційні методи” автори Вілігорський О. М. [5], Бачинська Н. В., Бачинський А. В. [3], Шаповаленко В. І., Гаркуша С. В. [10], Улянова І. С. [8] включають такі структурні елементи: нові шляхи; нові засоби; раціональні методи; запозичені оздоровчі системи народів світу. Найбільш ґрунтовно, на наш погляд, подана методична система авторів Шаповаленко В. І., Гаркуша С. В., яка містить концептуальну базу інноваційних елементів та інтерактивних технологій, які можна реалізувати як в урочних, так і в позаурочних формах фізичного виховання учнів [10].

За рядом досліджень, виокремлюються такі елементи інноваційних підходів, які належать до різних груп інновацій, а саме: ІКТ; інтерактивне навчання; альтернативні методики оцінювання навчальних досягнень учнів; особистісно-орієнтовані технології навчання; здоров’язбережувальні освітні технології.

Усі зазначені інноваційні підходи мають спільні риси: урахування вікових особливостей пізнавальної діяльності дітей і підлітків; навчання на оптимальному рівні складності; варіативність методів і форм навчання; оптимальне узгодження різних видів психофізичного навантаження; навчання в малих групах; узгодження різних форм надання інформації, візуалізації навчальних завдань; створення емоційно привабливої атмосфери; формування позитивної мотивації до навчання; валеологізація навчального процесу.

Аналіз доступної джерельної бази дозволив констатувати:

найбільш ґрунтовно розкриті поняття “інноваційні технології”, “інноваційні методи”;

існує науковий хаос у тлумаченні поняття “здоров’язбережувальні технології” в контексті використання їх на уроках фізичної культури;

не розроблений науковий апарат в контексті дефініції “інноваційний урок фізичної культури”.

Окреслені аспекти створюють суперечливий стан у науково-методичному забезпеченні сучасного уроку фізичної культури, в наслідок чого вчителю приходится працювати в стані методичного вакууму, що не сприяє сталому розвитку інноватики в методиці фізичного виховання дітей і підлітків, а отже й її модернізації на наукових засадах.

Мета статті – здійснити співставлення критеріїв оцінки інноваційного уроку фізичної культури з педагогічними завданнями та вимогами до сучасного уроку фізичної культури, які зазначені в навчальній програмі.

Виклад результатів дослідження. Першим кроком дослідження було співставлення критеріїв оцінювання конкурсних матеріалів (далі – Критерії) [7] із метою, педагогічними завданнями, які визначені у чинній навчальній програмі (далі – Програма) [9].

Тлумачний словник української мови визначає мету як “те, що хтось намагається досягнути, здобути, до чого прямує”. Це – продукт діяльності свідомості і волі.

Учитель – виконавець замовлення на освіту. Державне замовлення окреслено в навчальній програмі. Це є юридичний документ, за ступінь (якість) виконання вимог якого вчитель отримує заробітну платню. У Програмі визначена мета і шляхи – це завдання. Систематичність та циклічність роботи задля досягнення мети засобом виконання педагогічних завдань має свідчити про рівень професійної компетентності вчителя фізичної культури, а отже – й майстерність учасників Конкурсу. Тому категорію “педагогічне завдання” розуміємо як засіб навчально-виховного процесу, ефективно використання якого має сприяти активізації пізнання учнів, підвищення рівня їхніх досягнень. Це – певний шлях, яким педагог наближається до мети діяльності.

У пояснювальній записці Програми виокремлений комплекс навчальних, оздоровчих і виховних завдань, на вирішення яких має спрямовувати педагогічні зусилля вчитель фізичної культури [9]. Однак, у Критеріях [7] представлено інший погляд на зміст завдань (табл. 1).

Таблиця 1.

Зміст педагогічних завдань у Програмі та Критеріях з коментарями

Завдання	Джерело	Формулювання, зміст	Коментар
Навчальні	За Програмою	A. формування загальних уявлень про фізичну культуру, її значення в житті людини, збереження та зміцнення здоров'я, фізичного розвитку; B. розширення рухового досвіду, вдосконалення навичок життєво необхідних рухових дій, використання їх у повсякденній та ігровій діяльності.	Відповідність: "A" = "g" + "h"; "B" = "b" + "c" + "f". Невідповідність: "c", "d" підпорядковані один іншому; "h" дублює "c" + "d"; "e" – недоцільний критерій. Умовна відповідність 5 критеріїв із 8 = близько 62,5%.
Освітні	За Критеріями	a) відповідність мети та завдань уроку програмним вимогам та віку учнів; відповідність змісту, форм і методів проведення уроку його меті та завданням; b) різноманітність навчальних завдань; c) застосування диференційованого підходу при організації навчальної діяльності учнів; d) застосування індивідуального підходу при організації навчальної діяльності учнів; e) оцінювання учнів на уроці та підбір домашніх завдань; f) результативність навчальної діяльності учнів на уроці в набутті ними організаційно-методичних умінь та навичок; g) майстерність учителя в наданні теоретичних знань учням під час уроку; h) уміння вчителя варіювати зміст навчального матеріалу відповідно до підготовленості учнів.	
Виховні	ЗА ПРОГРАМОЮ	C. формування ціннісних орієнтацій щодо використання фізичних вправ як одного з головних чинників здорового способу життя; D. формування практичних навичок для самостійних занять фізичними вправами та проведення активного відпочинку.	Відповідність: "C" = "m"; "D" = "k". Невідповідність: "i" є умовою "k" + "m". "j" – недоцільний критерій, бо суперечить концепції Конкурсу. Умовна відповідність 2 критерія із 5 = близько 40%.
	ЗА КРИТЕРІЯМИ	i) організованість і поведінка учнів; j) зовнішній вигляд і поведінка вчителя k) уміння використовувати стимулювання та мотивацію учнів до занять фізичними вправами; l) емоційний клімат на уроці; m) співпраця вчителя та учнів протягом уроку.	
оздоровчі	ЗА ПРОГРАМОЮ	E. розширення функціональних можливостей організму дитини через цілеспрямований розвиток основних фізичних якостей і природних здібностей.	Відповідність: "E" = "n" + "g". Невідповідність: "g" передбачає регулювання навантаження учнів відповідно до їхніх типологічних особливостей. Умовна відповідність 2 критерія із 4 = 50%
	ЗА КРИТЕРІЯМИ	n) забезпечення рухової щільності уроку; o) використання диференційованого підходу при дозуванні навантаження; p) використання індивідуального підходу при дозуванні навантаження; ефективне регулювання навантаження протягом уроку; q) санітарно-гігієнічне забезпечення уроку, дотримання правил безпеки.	

Умовна відповідність педагогічних завдань за Програмою завданням, які виокремлені у Критеріях (табл. 1) складає близько 52%.

Внутрішній зміст кожного із вище зазначених Критеріїв визначає за сукупністю загальні функції вчителя фізичної культури, однак – не якість урочної діяльності, організованої ним. Тим більше – якість інноваційної діяльності.

У Критеріях оцінювання інноваційного уроку фізичної культури, у підрозділі 4 "Застосування інновацій на уроці" можна набрати 11 балів за такими показниками:

- інноваційний підхід у змісті, формах і методах навчання та організації виконання вправ (3 бали);
- інноваційний підхід у виховній діяльності вчителя на уроці (3 бали);
- інноваційний підхід у розвитку фізичних якостей учнів на уроці (3 бали);
- використання нестандартного обладнання (1 бал);
- використання дидактичного матеріалу (1 бал).

Якщо максимальна оцінка за весь конкурсний інноваційний урок складає 35 балів, тоді інноваційний потенціал уроку дорівнює 31% від загальної оцінки. Вважаємо недоцільним такий підхід до визначення інноваційного потенціалу уроку фізичної культури.

Саме цей розділ Критеріїв йде в супереч іншим, які вміщені нами в табл. 1. Тим більше, відповідно до принципів

особистісно орієнтованої педагогічної парадигми, на уроках фізичної культури учні мають бути мотивовані на систематичне фізичне самовдосконалення. Одночасно вчитель має бути мотивований на систематичне досягнення мети предмета "Фізична культура" за умов виконання програмних вимог до сучасного уроку. Такий ефект може бути досягнутий лише при комплексному використанні усього інноваційного арсеналу методів і засобів навчання [1].

Здійснити співвіднесення Критеріїв (розділ 4 "Застосування інновацій на уроці" [7] з вимогами Програми до сучасного уроку фізичної культури [9] було неможливо у зв'язку з різним сутнісним змістом зазначених складових. Зокрема, вимоги до сучасного уроку в Програмі розкривають функції вчителя фізичної культури (що має робити Учитель на кожному уроці, а на конкурсному – як найкраще в своєму професійному житті). У Критеріях – зазначене лише місце, де можливо використання інновацій (не визначено – яких саме). Тому, залежно від рівня компетентності кожної особи в складі журі Конкурсу, погляд на "інновації" суто особистий, суб'єктивний, не науково обґрунтований, а тим більше – не відповідний нормативним вимогам до урочної діяльності з фізичного виховання сучасного педагога.

Висновки. Здійснене дослідження дозволяє констатувати наступне:

- відсутній науковий апарат в контексті дефініції "інноваційний урок фізичної культури", хоча конкурс на кращий інноваційний урок триває десятиріччя;
- учитель фізичної культури працює в стані методичного вакууму, що не сприяє сталому розвитку інноватики в методиці фізичного виховання дітей і підлітків, а отже й її модернізації на наукових засадах;
- умовна відповідність педагогічних завдань за Програмою завданням, які виокремлені у критеріях оцінювання інноваційного уроку фізичної культури складає близько 52%;
- розділ "Застосування інновацій на уроці" за змістом суперечить іншим показникам Критеріїв, а також вимогам навчальної програми до сучасного уроку фізичної культури; за суттю – зазначає лише місця, де можливі інноваційні прийоми в діяльності вчителя, а не зміст його інноваційної діяльності, рівень професійної майстерності;
- критерії оцінювання інноваційного уроку потребують кардинальної зміни, узгодження відповідно до чинних програмних вимог, об'єктивізації.

Перспективи використання результатів дослідження полягають у науковому обґрунтуванні дефініції "інноваційний урок фізичної культури". Матеріали дослідження можуть бути використані під час педагогічної атестації вчителів фізичної культури, підготовки творчих звітів, конкурсних матеріалів.

У перспективі подальших розвідок заплановано контент-аналіз методичних розробок і відео уроків переможців Конкурсу.

Література

1. Аксьонова О. П. Методи навчання в системі фізичного самовдосконалення учнів основної та старшої школи / О. П. Аксьонова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка [Текст]. Вип. 91. Т. 1 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів: ЧДПУ, 2011. – 536 с. – С. 20-23.
2. Арламовський Родіон. Сучасні підходи до фізичного виховання школярів з різним рівнем фізичного стану [Електронний ресурс] / Р. Арламовський. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrnl/Soc_Gum/vpnu_fiz_kult/2011_13/6_Arlam.htm, вільний. – Назва з екрану. – (Дата звернення: 31.12.16).
3. Бачинська Н. В., Бачинський А. В. Інноваційні методи використання у фізичній культурі [Електронний ресурс] / Н. В. Бачинська, А. В. Бачинський. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2013/Sport/2_134148.doc.htm, вільний. – (Дата звернення: 29.12.16).
4. Васьков Ю. В. Інноваційні підходи до організації фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів / Ю. В. Васьков // Теорія і методика фізичного виховання. – 2016. – № 4. – С. 5-11.
5. Вілігорський О. М. Інноваційні технології на уроках фізичної культури в школі [Електронний ресурс] / О. М. Вілігорський. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Sport/66363.doc.htm, вільний. – (Дата звернення: 29.12.16).
6. Голобородько Н. В. Здоров'єсберегаючі технології в освіті [Текст] / Н. В. Голобородько // Актуальные вопросы современной педагогики: материалы IV Междунар. науч. конф. (г. Уфа, ноябрь 2013 г.). – Уфа: Лето, 2013. – С. 82-85.
7. Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс "Інноваційний урок фізичної культури та урок фізичної культури з елементами футболу" / Затв. наказом МОН України 07.09.2011 № 1030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1336-11>, вільний. – (Дата звернення: 29.12.16).
8. Ульянова И. С. Новые инновационные технологии в физическом воспитании школьников / И. С. Ульянова // Молодой ученый. – 2015. – №10.1. – С. 42-49.
9. Фізична культура. 5 – 9 класи загальноосвітніх навчальних закладів : Навчальна програма / Авторський колектив під кер. Т. Ю. Круцевич. – К. : 2012. – 76 с.
10. Шаповаленко В. І., Гаркуша С. В. Інтеграція інноваційних елементів та інтерактивних технологій в освітній процес фізичного виховання [Електронний ресурс] / В. І. Шаповаленко, С. В. Гаркуша. – Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=2310, вільний. – (Дата звернення: 29.12.16).

Анієєнко Л.В.

**Національний технічний університет України
Київський політехнічний інститут ім. Сікорського І.І.**

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ТА САМОСВІДОМОСТІ ЯК ОСНОВА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

В статті зазначається, що важливим компонентом в підвищенні ефективності процесу фізичного виховання в вищих навчальних закладах є мотивація студентів до занять найбільш популярними серед студентської молоді видами фізичних